

E rite ana te korero mo Tutohiarangi tenei waiata. E ki ana a Heni Turei i korero a Harata Koare (wahine a Rapata Wahawaha) ki a ia, na to raua tipuna na Kurahapairangi taua waiata tangi mo tona mokopuna. Engari he mamao rawa pea te wa i a Kurahapairangi ki a Tutohiarangi. Ko Te Potene Tuhiwai i ki na Ripeka Paiatehau, koka o Te Hati Houkamau, taua waiata. Ko tetahi tera o nga take o te whawhai ki Tokaku ku, ko te matenga o Tutohiarangi.

(Ref.: T. Turi p. 6 and 32, Wars 419 and 469, W.L.W.
p. 66 B. 3/71)

Takoto maroke ana te kauanga i Mohua,¹
Matatu noa ana ko au nei anake, i.

Te ura o to kiri taku ra i kite atu;
Whano rawa ka nunumi ki Te Koau² ra ia, i.

Taku turanga ake i te ihi o te whare,
E rumaki tonu ana he wai kai aku kamo, i.

E kore ia au e neneke wawe atu,
Tenei aku mahara kai te ruru, me he kete,
I taku whanaketanga i te iti mai te kore, i.

Tihori³ tonu ake nga mate i waho ra;
E tere te puta mai, he wai whakamate au, i.

E kui ma, e rehia⁴ mai ra!
Kia noho atu au i roto te whare mate,
I te whare⁵ pora au o Hineteiwaiwa,⁶ i.

Kai kinikini ai te kai a te mamae
Te tuku⁷ pototia, ki wawe au te mate;
Koi noho au i te ao, koi titiro noa atu
Ki te *rewa karari*,⁸ e tu noa mai ra, i.

¹Mohua: Kei te pikitanga ki Maungaroa; i reira te ngutuawa tawhito o Waikohu, te awa nui o Wharekahika.

²Te Koau: Ko te matarae i waenga i Wharekahika, o Te Kawakawa. E kiia ana i mate a Te Tutohiarangi ki te one e ahu ana ki Te Koau.

³Tihori etc.: Ko tenei whiti na Te Faite Te Tomo i korero mai. E ki ana ia na Taraka Te Wheru i korero ki a ia i te tau 1901, i Ohako, i Te Arai.

⁴Rehia: Harakoa.

⁵Whare pora: He whare whatu kakahu, raranga etc., Ko nga rangi o tenei whiti, o te whiti hoki i muri tata iho he ahua rereke i o mua atu. E kiia ana he waiata ke enei.

⁶Hineteiwaiwa: E rua nga tikanga, ko Hineteiwaiwa atua ranei, ko Hineteiwaiwa tamahine ranei a Uenuku, tuahine o Tutohiarangi nana a Te Keepa Patahuri.

⁷Tukupototia: Ki ta T. Turi e pena ana. Ki a Heni Turei 'te totatatia.

⁸Rewa Karari: E ki ana a Heni Turei ko te kai-puke tera i waho o Wharekahika e tau ana i te wa i mate ai a Tutohiarangi. E ki ana hoki a Rapata Wahawaha na te *poti* o taua kai-puke i whakaora tetahi o nga hoa pakeha o Tutohiarangi, a George.